

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

матеріали VI Міжнародних
педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської
та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти

м.Рівне, 26-27 листопада 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

*матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти*

Рівне – 2025

УДК 373.2+376

А 40

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №12 від 30 жовтня 2025 року).*

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. 209 с.

ISBN 978-617-8672-25-6

У виданні викладено матеріали учасників VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 26-27 листопада 2025 року.

УДК 373.2+376

ISBN 978-617-8672-25-6

© Колектив учасників конференції, 2025

ЗМІСТ

ДИЧКІВСЬКА Ілона ШІСТЬ ДЕСЯТИЛІТЬ СЛУЖІННЯ ДОШКІЛЮ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ	9
PROKOPIAK Anna ASDETECT – NOWOCZESNE NARZĘDZIE DO WCZESNEJ IDENTYFIKACJI SPEKTRUM AUTYZMU U DZIECI	12
KREĆISZ-PLIS Elżbieta UCZEŃ Z ZESPOŁEM PANDAS – SPECYFICZNE POTRZEBY ROZWOJOWE I EDUKACYJNE ORAZ OBSZARY WSPARCIA	15
АБРАМЧУК Олена, ШОСТАК Ольга ЛОГОПЕДИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОСОДИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	16
БЕЗДІТНА Анна, ПЕРЕТЯГА Людмила РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	19
БЄЛОВА Єлизавета, МАЛІНОВСЬКА Наталія ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО	21
БРИЖ Вікторія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ЗНАЧЕННЯ ІГОР-ДРАМАТИЗАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ	23
БУГАЙЧУК Вікторія, МАЛІНОВСЬКА Наталія ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	26
БУТЕНКО Віта ЛОГІЧНІ БЛОКИ ДЬСЕНЕША: ПОЕТАПНЕ ВИКОРИСТАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	28
ВАЛЬКО Яна, ГОРОПАХА Наталія СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ У ДІТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ	30
ВЕЛИЧКО Іванна, ЮРЧУК Олексій ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ЗПР	32
ВОЙТОВИЧ Оксана, ДИЧКІВСЬКА Ілона ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	34
ВОЛОС Тетяна, КОЛОСОВА Олена РОЛЬ КАЗКИ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	36
ВОРОБЕЦЬ Богдана, ГОРОПАХА Наталія ПРИРОДНИЧІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	40
ВОРОНОВА Анастасія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЛЬ БАТЬКІВ У ФОРМУВАННІ СЕНСОМОТОРНИХ НАВИЧОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ДОМАШНЬОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ	42

ВРОЧИНСЬКА Людмила ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	44
ГАЄВСЬКА Анастасія ПАЛЬЧИКОВА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ	46
ГЕНДЕРА Діана, ШАДЮК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ТА ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	48
ГОЛЬОНКО Ольга, ФЕДОРОВА Наталія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	50
ГОНЧАРУК Ольга, НАЗАРЕЦЬ Людмила ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМООЦІНКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	54
ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПЕДАГОГОМ ТА ОДНОЛІТКАМИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА	56
ГОРПИНИЧ Софія, КОЗЛЮК Ольга СПІВПРАЦЯ ЛОГОПЕДА ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	58
ГУК Діана, КОСАРЕВА Галина МОЖЛИВОСТІ ЗАСОБІВ РИТМІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ В КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	61
ДЕМ'ЯНЧУК Олена, РУДЕНКО Наталія ФОРМУВАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОРФ-ПЕДАГОГІКИ	63
ДЕМИДЮК Руслана, ГОРОПАХА Наталія РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	65
ДОМАНЮК Оксана ТЕХНОЛОГІЇ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	67
ДУБИНА Кира, ЄСЬКОВА Тетяна РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В АПЛІКАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	69
ЄСЬКОВА Тетяна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО КЕРІВНИЦТВА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	71
КАЛИТЮК Світлана, РУДЕНКО Наталія ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	73
КАРАБАДЖАК Катерина, ЯНЦУР Любов ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ	75

СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
КИБУКЕВИЧ Поліна, БУТЕНКО Віта ВПЛИВ МЕТОДУ «СЕНСОРНОЇ СУПЕРЕЧНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ВАРІАТИВНОСТІ МИСЛЕННЯ	78
КЛИМЕНКО Інна, КОТ Надія КВЕСТ-ГРА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ПРИРОДНИХ УМОВАХ	80
КЛИМУК Вікторія, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	82
КОВАЛЬЧУК Неоніла, НАЗАРЕЦЬ Людмила АКЦЕНТУАЦІЯ ХАРАКТЕРУ ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	84
КОВЕНЬКО Людмила, КОЗЛЮК Ольга ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ЗНМ	86
КОЖАРКО Ірина, РУДЕНКО Наталія ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ ТА СДУГ	88
КОЗЛЮК Ольга ГРА ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ТА СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	90
КОЛОДА Ольга, КОЗЛЮК Ольга ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛАЛІЄЮ	92
КОСАРЕВА Галина ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	94
КОТЮЖАНСЬКА Лілія, ПЕРЕТЯГА Людмила ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	96
КУЗЬМИЧ Галина, МАЛІНОВСЬКА Наталія ІГРОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	98
КУПЧИК Богдана, МАЛІНОВСЬКА Наталія ВПЛИВ ОПОВІДАНЬ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО НА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	100
КУШНІР Валентина ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ДВОМОВНОСТІ В ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ	103
КУШНІР Маргарита, ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	107
ЛАНТУХ Сергій, ЗАГОРОДНЯ Людмила СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО- ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ	109

ЛІСОВА Людмила ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВЛЕННЯ ТА ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ	112
ЛОГОЩУК Ольга, ШАДЮК Ольга ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	114
МАЙСТРОВИЧ Наталія, ШОСТАК Ольга ЗНАЧЕННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ФФНМ	115
МАЛІНОВСЬКА Наталія ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	117
МАРКЕВИЧ Юлія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	119
МАРЧУК Галина РОЛЬ ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА У ПОБУДОВІ ТВОРЧОГО, ДРУЖНЬОГО ДО ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	121
МЕЛЬНИК Дарина, РУДЕНКО Наталія ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛЕКСІЄЮ	123
МЕЛЬНИЦЬКА Вікторія, ЮРЧУК Олексій РУХЛИВА ГРА, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	125
МЕСЬ Марія, РУДЕНКО Наталія УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФФНМ	128
МОКРІЙ Богданна, КОСАРЕВА Галина НЕЙРОІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	130
НАГОРНА Діна, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	132
НАХОД Софія, КОЛУПАЄВА Алла ПРОЯВИ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО КОРЕКЦІЇ	134
НОС Єлизавета ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ОСОБИСТОЇ ГІГІЄНИ У ДОШКІЛЬНИКІВ	138
ОСТАПЕНКО Марина, ЄСЬКОВА Тетяна ВИХОВАННЯ МИЛОСЕРДЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	140
ОТЧЕНАШ Анастасія, КОЗЛЮК Ольга КОНСТРУКТИВНА	142

ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
ПАВЛЕНКО Наталія, ЄСЬКОВА Тетяна ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	144
ПАВЛЮК Анастасія, КОЗЛЮК Ольга СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	146
РОВІНСЬКА Юлія, КОСАРЕВА Галина ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ У ДІТЕЙ З ДИЗАРТРІЄЮ	148
РОМАНЕНКО Олена, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВІДКРИТОЮ РИНОЛАЛІЄЮ	150
СКАБАЛА Дар'я, ЮРЧУК Олексій ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	152
СТЕБЛЮК Світлана РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	156
СТОЛЯРУК Інна, КОЛУПАЄВА Алла ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	158
СТУПНИЦЬКА Карина, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК БАЗОВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	161
ТАБАЧУК Соломія, ГОРОПАХА Наталія КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ ТА ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	162
ТИМОФІЄВА Марія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ	165
ТКАЧ Ірина, КОЗЛЮК Ольга ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ	168
ТОТОВИЦЬКА Ірина, ДИЧКІВСЬКА Ілона АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ МОТОРНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В РАННЬОМУ ВІЦІ	170
ТРИУСОВА Олена, ОМЕЛЯНЕНКО Алла ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	173
УЛЮКАЄВА Ірина ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	175

УРУПА Дар'я, ПЕРЕТЯГА Людмила ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ	178
ФАСОЛЬКО Тетяна ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	181
ФРАНАСЮК Каріна, КОСАРЄВА Галина РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	183
ХАЙ Діана, ЮРЧУК Олексій РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗПР	185
ЦАРУК Ольга, КОЗЛЮК Ольга КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕЙРОГІМНАСТИКИ	187
ЦЬОСЬ Віта, КОСАРЄВА Оксана КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	190
ЧИШИЙ Анастасія, ШОСТАК Ольга РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	192
ЧУМА Мирослава, ГОРОПАХА Наталія ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗДО	194
ЧУМАК Ірина, ГОРОПАХА Наталія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ОБРАЗНОЮ ІГРАШКОЮ	196
ЧУЧМАН Іванна, КОСАРЄВА Оксана РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	198
ШЕВЧУК Анна, КОЗЛЮК Ольга ВЗАЄМОДІЯ ЧЛЕНІВ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ З ООП	200
ШИЛАН Вікторія, РУДЕНКО Наталія ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІІ РІВНЕМ ЗНМ	201
ШОСТАК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	203
ЯЦЮК Анастасія, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	206

мовленнєву активність, розширюють словниковий запас і мотивують до участі у комунікації. Використання аудіо- та відеоматеріалів дозволяє тренувати сприйняття мови на слух, інтонаційні патерни та адекватне відтворення фраз у різних соціальних ситуаціях.

Важливим аспектом є також індивідуалізація роботи з кожною дитиною. Дослідники підкреслюють, що ефективне навчання досягається, коли завдання підбираються з урахуванням рівня мовленнєвого розвитку, когнітивних можливостей та інтересів дитини [2]. Це дозволяє поступово збільшувати складність комунікативних завдань, закріплювати досягнуті результати та формувати позитивну мотивацію до спілкування. Крім того, важливо використовувати елементи гри та творчої діяльності – наприклад, створення міні-історій, театральні етюди або обговорення казкових ситуацій, що сприяє формуванню уявлення про соціальні ролі та послідовність комунікативних дій.

Отже, розвиток комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку з III рівнем ЗНМ потребує комплексного та системного підходу, який поєднує корекційно-розвиткові вправи, тренінгову діяльність, інтерактивні методики та технології, індивідуальне стимулювання соціальної взаємодії, а також використання творчих та ігрових елементів. Такий підхід сприяє не лише підвищенню мовленнєвої активності, а й формуванню соціальної адаптації, самостійності та впевненості у спілкуванні, а також розкриває потенціал дитини як повноцінного учасника соціальної взаємодії.

Література:

1. Баранець І.В. Формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку із моторною алалією: дис. ...д-ра філософії: 016. Київ, 2022. 309 с.
2. Брушневська І., Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей п'ятого року життя із лексико-граматичними труднощами. Навчально-методичний посібник для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Луцьк, 2023. 207 с.
3. Ватаманюк Г., Галаманжук Л. Використання інтерактивних технологій у формуванні комунікативної компетентності старших дошкільників у процесі ознайомлення із суспільним довкіллям. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. С. 170-176.
4. Трофименко Л.І. Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Навчально-методичний посібник. Київ, 2014. 72 с.

АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВОМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ольга ШОСТАК

кандидат філологічних наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Подолання порушень звуковимови особливо актуальне в дошкільному віці. Недоліки звуковимови можуть стати причиною відхилень у розвитку різних психічних процесів – пам'яті, мислення, уяви, а також на загал значно ускладнити процес вербальної комунікації. Своєчасна корекція фонетичної сторони мовлення допоможе запобігти труднощам в оволодінні навичками читання та письма в молодшому шкільному віці.

Існує декілька етапів логопедичного впливу у випадку порушення звуковимови. Один із них – артикуляційна гімнастика, позаяк під час правильної вимови артикулом органи мовленнєвого апарату приймають спеціальне положення або артикуляційний уклад, який характерний для відповідного звуку. У мовленні звуки вимовляються не ізольовано, а плавно один за одним, тому органи апарату артикуляції повинні швидко змінювати своє положення. Домогтися чіткої вимови звуків, слів, фраз можна лише за умови достатньої рухливості артикуляційних органів, їх здатності перебудовуватися і працювати координовано.

Удосконаленню артикуляційної моторики сприяє артикуляційна гімнастика – сукупність спеціальних вправ, спрямованих на зміцнення м'язів апарату артикуляції, розвиток сили й диференційованості рухів органів, які беруть участь у мовленнєвому процесі. Мета артикуляційної гімнастики полягає у виробленні повноцінних рухів та відповідних положень органів апарату артикуляції, у вмінні об'єднувати прості рухи в складні, необхідні для правильної вимови звуків [2, с. 32].

Артикуляційна гімнастика включає вправи для тренування рухливості органів апарату артикуляції, відпрацювання певних положень губ, язика, м'якого піднебіння, що потрібні для правильної вимови як усіх звуків, так і кожного звука тієї чи іншої групи.

Роботу з формування правильної артикуляції здійснюють за двома напрямками: формування кінестетичної основи руху; формування кінетичної основи руху.

У випадку нормотипового розвитку людина правильно вимовляє різні звуки як ізольовано, так і в мовленнєвому потоці завдяки хорошій рухливості й диференційованій роботі органів апарату артикуляції. Точність, сила та диференційованість цих рухів розвиваються в дитини поступово, у процесі мовленнєвої діяльності.

Основні засади включення артикуляційної гімнастики до освітнього процесу такі:

- регулярність – щоденні п'ятихвилинні заняття з дітьми, які мають порушення мовлення;
- ігрова форма побудови занять і запропонованих дітям завдань і вправ;
- наочність, що передбачає максимальне включення аналізаторів (зір, слух, дотик);

– зручність – артикуляційною гімнастикою потрібно займатися у зручній позі (спина розслаблена, руки лежать спокійно, голова має опору, дитині комфортно);

– поступове ускладнення вправ, завдань, запропонованих дитині (спочатку виконують найлегші вправи, поступово підвищуючи складність);

– доцільність запропонованих дитині вправ (залежно від специфіки мовленнєвого порушення й особливостей її розвитку).

Вправи для артикуляційної гімнастики не можна підбирати довільно. Зазвичай, варто дитину вчити лише тим рухам, які порушені, а також тим, які потрібні для постановки конкретних звуків. Слід передбачати ті рухи та положення органів апарату артикуляції, у результаті яких утворюються звуки, що складають фонетичну систему певної мови.

Артикуляційну гімнастику поділяють на пасивну й активну. Пасивну гімнастику артикуляції рекомендують маленьким дітям (до двох років) та дітям старшого дошкільного віку, які самі не в змозі виконувати активну артикуляційну гімнастику через зниження рухливості губ і язика. Пасивні рухи потрібно виконувати повільно й ритмічно, повторюючи кожен рух 3–4 рази. Робити пасивну гімнастику слід щодня, бажано двічі на день. Логопед періодично перевіряє, чи збільшилася в результаті пасивних вправ рухливість губ та язика дитини, і, коли це стане можливим, замінює пасивну гімнастику комплексом активних вправ.

Активна артикуляційна гімнастика – це гімнастика для нижньої щелепи, губ, щік і язика. Її дитина виконує сама, повторюючи рухи, показані дорослим. Артикуляційні рухи бувають статичними (утримання органів артикуляції в певній позі протягом 2–5 секунд) та динамічними (багаторазове повторення дитиною одного й того ж руху).

На логопедичних заняттях, окрім традиційних форм проведення артикуляційної гімнастики, використовують інтерактивні форми, у створенні яких беруть участь і діти: «Театр пальчиків і Язичка»; зустрічі з героями «Веселих галявин»; артикуляційний комплекс із трафаретами «Веселих Язичків»; адаптовані казки з рухами (мультимедійна презентація); створення історій із життя Язичка з використанням картинок-образів; виконання артикуляційних вправ із застосуванням «чарівних паличок-допомагалочок»; нетрадиційні вправи з намистом, драже та ложкою для вдосконалення артикуляційної моторики [1, с. 48–49]. Таким чином, артикуляційні вправи пропонують дітям у вигляді казок, віршів, загадок, лічилок, образних ілюстрацій, слайдів, завдяки чому заняття стає цікавим та емоційним.

Варіативність форм проведення артикуляційної гімнастики на індивідуально-підгрупових заняттях, у спільній діяльності педагога з дітьми, на логопедичних розминках допомагає формувати кінетико-кінестетичну основу рухів, розвивати моторику артикуляції до рівня мінімальної достатності для постановки звуків, виховувати впевненість дитини в собі та у власних можливостях, спонукати активність, самостійність, ініціативність. Проведення артикуляційної гімнастики дає змогу підтримувати інтерес

дитини до процесу розвитку правильної вимови, активізувати потребу в логопедичних заняттях.

Отже, регулярне виконання артикуляційної гімнастики допоможе: покращити кровопостачання артикуляційних органів та їх іннервацію; поліпшити рухливість артикуляційних органів; зміцнити м'язову систему язика, губ, щік; навчити дитину утримувати відповідну артикуляційну позу; підготувати апарат до постановки звуків; збільшити амплітуду рухів; зменшити спастичність артикуляційних органів. Загалом, артикуляційна гімнастика сприяє формуванню правильної звуковимови та подоланню наявних порушень.

Література:

1. Гусєва С. О., Туренко Н. М. Артикуляційна гімнастика як основа формування фонем та корекції порушень звуковимови у дошкільників. *Харківський природничий форум : І Міжнар. конф. мол. учен., Харків, 19-20 квіт. 2018 р. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2018. С. 47-49.*

2. Рібцун Ю. В. Інноваційний підхід до організації та проведення артикуляційної гімнастики в логопедичній групі. *Дошкільна освіта. 2011. № 3 (33). С. 31-43.*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Анастасія ЯЦЮК

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Рівненський державний гуманітарний університет

Клавдія ДЖЕДЖЕРА

кандидат педагогічних наук, доцент,

Рівненський державний гуманітарний університет

Сучасна освіта акцентує увагу не лише на інтелектуальному розвитку дитини, але й на створенні умов, що сприяють її емоційному благополуччю. Особливо важливим це питання стає у роботі з дітьми дошкільного віку, які мають загальне недорозвинення мовлення. Адже порушення мовленнєвого розвитку часто супроводжується емоційними труднощами, підвищеною тривожністю та зниженим рівнем впевненості у власних силах.

В умовах військового стану, проблема формування емоційного благополуччя набуває ще більшої актуальності. Через тривалі стресогенні фактори та емоційну напругу, значно знижується рівень емоційного благополуччя. Воно ж виступає ключовим показником психічного здоров'я дитини. Л. Артемова, зазначала, що емоційний комфорт дитини — це основа її особистісного розвитку, адже без позитивного емоційного фону неможливі ні пізнавальна активність, ні успішна соціалізація [5].

Наукове видання

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти:
матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти

Технічний редактор:
Ольга ШАДЮК

Відповідальна за випуск:
Ілона ДИЧКІВСЬКА

Підп. до др. 13.10.2025.
Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Папір офсет. Друк цифр. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 11,6. Обл. вид. арк. 11,6. Тираж 300 прим.

Видавець Юрій Кукса
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444